

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2013

Läraryrket

Från student till lärare

En studie om beredskap inför lärarrollens
komplexitet

Författare
Martin Daun
Mattias Johnsson

Handledare
Helena Sjunnesson

Från student till lärare – En studie om beredskap inför lärarrollens komplexitet

Abstract

Examensarbetets syfte är att studera hur nyexaminerade grundskole- och gymnasielärare upplever sig ha beredskap för sitt kommande yrkesliv.

Studien har genomförts med fem semistrukturerade intervjuer. Det empiriska materialet har analyserats utifrån en fenomenografisk ansats där vi har försökt finna likheter och avvikelser i de intervjuades uppfattning angående sin beredskap. Vi har även undersökt likheter och skillnader mellan de intervjuades uppfattningar och de komplexa problem som litteraturstudien belyser.

Samtliga intervjuade lärare uttrycker att de inte kände sig förberedda för yrkesrollen. De finner en trygghet i sina ämneskunskaper de fått från utbildningen men saknar beredskap för exempelvis konflikthantering och dokumentation. Det finns likheter i de intervjuades uppfattningar kring vilka saker som var mest komplexa. Respondenternas svar indikerade att den komplexitet som de mötte som nya lärare enbart stämde in på en del av de problem som litteraturen belyser.

Ämnesord: Komplexitet, beredskap, lärare, nyexaminerad

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	6
1.1 Teoretisk utgångspunkt.....	6
2. Litteraturbakgrund.....	7
2.1 Lärares komplexa arbetsituation.....	7
2.2 Möte med yrkesrollen.....	13
3. Metod.....	17
3.1. Intervjustudie.....	17
3.2. Tillvägagångssätt.....	18
3.3 Etiska överväganden.....	19
4. Resultat.....	20
4.1 Dokumentation och verksamhet.....	21
4.2 Konflikthantering och specialpedagogik.....	22
4.3 Föräldrakontakt/ Utvecklingssamtal.....	22
4.4 Förankring i praktiken.....	23
5. Diskussion & analys.....	24
5.1 Tid.....	24
5.2 Att säga nej.....	26
5.3 Relationer.....	26
5.4 Avsaknad kunskap.....	27
5.5 Konflikthantering.....	28
5.6 Dokumentation.....	29
5.7 Granskning och ekonomi.....	31
6. Slutsats.....	33
Referenslista.....	35

1. Introduktion

Den här studien handlar om läraryrkets komplexitet och nyexaminerade lärares upplevelse av beredskap inför sin yrkesroll. Vi började intressera oss för ämnet då vår utbildning börjar närma sitt slut. Studien baserades på den lärarutbildning som kom i bruk 2001. Liedman (2011) uttrycker att lärarutbildningen som började användas 2001 är bristfällig då alla i utbildningen får samma grund inom ämnet pedagogik, oberoende av vilken inriktning som valts, då alla läser det allmänna utbildningsområdet AU. Grunden anpassas inte efter vilken åldersgrupp den studerande valt att utbilda sig för.

Vi utför denna studie för att belysa framtida lärares upplevda avsaknad av beredskap för den komplexa arbetsmiljö läraryrket ofta beskrivs innefatta. Läraryrket omfattar mer än det arbete som sker i klassrummet. Denna komplexitet är något som vi båda intresseras av och vill belysa då det spelar stor roll för oss som blivande lärare. Med komplexitet så menar vi att läraryrket innehåller en mängd varierande faktorer som spelar in i lärares vardag. Dessa faktorer kan vara: dokumentation, ekonomi och för lite tid att genomföra sina ansvarstagande som bland annat Liedman (2011) och Hargreaves (1998) nämner.

Syftet med denna studie är att studera hur nyexaminerade grundskole- och gymnasielärare upplever sig ha beredskap för deras yrkesroll/arbetsliv. Syftet har brutits ner i två frågeställningar:

- Vilken beredskap upplever sig nyexaminerade lärare ha inför sin kommande yrkesroll
- Hur beredda upplevde nyexaminerade lärare att de var på arbetslivet?

1.1 Teoretisk utgångspunkt

Då vår datainsamlingsmetod är att genomföra en intervjustudie, så sker vår undersökning utifrån ett perspektiv med flera olika respondenter. Då vår intervjustudie har en deskriptiv strävan att beskriva de intervjuades uppfattningar kring diverse fenomen utförs studien med en utgångspunkt i en fenomenografisk ansats. Vi letar även kontinuerligt efter variationer och likheter, mellan intervjustudien och litteraturstudien. (Alexandersson, 1994)

2. Litteraturbakgrund

Litteraturbakgrunden vilar på böcker och artiklar av bland annat Hargreaves (1998), Liedman (2011) och Arfwedson (1994). De tar upp frågor som hanterar lärarrollens komplexa arbetssituation och vilka krav som ställs på nyexaminerade lärare. I denna forsknings studie så kommer vi att börja med att ta upp den komplexa arbetssituation som lärare beskrivs och förväntas stöta på i sin vardag som pedagoger. Därefter kommer vi fokusera på de krav som ställs på nyexaminerade lärare.

2.1 Lärarens komplexa arbetssituation

Hargreaves (1998) nämner att tiden är en aspekt som gör lärarrollen komplex. Liedman (2011) talar om det ökade krav på dokumentation som också skall kunna granskas utifrån är ytterligare faktorer som bidrar till läraryrkets komplexitet. Han nämner även att ekonomin är en avgörande del som bidrar till lärarens komplexa värld, beroende på vilken skola och kommun.

2.1.1 Tid

Hargreaves (1998) benämner att tiden är en aspekt som gör lärarrollen komplext. Lärare måste försöka använda tiden på ett så effektivt sätt som möjligt för att uppnå de mål som är utsatta av samhället. Tidsfördelningen omfattar såväl lektionstid som schemaläggning, samt därutöver ytterligare moment såsom lektionsplanering och arbetslagsmöte.

Tidsperspektivet mellan lärare och ledning kommer ofta i konflikt med varandra då uppdraget ständigt förändras och utökas efter direktiv från såväl nationell som lokal nivå. Detta blir då ett stressmoment för läraren som måste hantera denna förändring i tidsfördelning. Enligt Hargreaves (1998) leder stressen och tidsbristen till att läraren kan känna skuld och frustration. De val en lärare gör för att hantera tidsfaktorn kan beskrivas utifrån två typer utav tidsuppfattning, den monokrona eller polykrona. Hargreaves (1998) nämner att den monokrona innebär att läraren tar en sak i taget och arbetar utifrån en tidsplanering och försöker hålla den så bra som möjligt. En lärare som är monokron fokuserar på tidsramen för momentet och försöker få ut så bra kvalitet som möjligt utan att överskrida tidsplaneringen. Den monokrona läraren lägger inte stor vikt vid kontextmedvetenhet utan vid effektiv

utlärnning. Den polykrona tidsuppfattningen innebär att läraren gör flera saker samtidigt och lägger hellre fokus på att eleverna tar till sig informationen och förstår dess kontext.

Tidsramen är inte det viktiga utan elevernas lärande prioriteras.

Hargreaves (1998) nämner att att tålamod är inget som ofta förknippas med skolledning. Detta förklarar han med en princip som lyder: *”Ju längre bort från klassrummet och där med från händelsernas centrum som man befinner sig, desto långsammare tycks tiden gå där.”*

(Hargreaves 1998, s.121). Det vill säga, skolledningen ser inte den komplexa och intensiva omedelbarhet som lärare upplever i klassrummet, från sin avlägsna position. De ser klassrummet monokront och inte polykront. Ledningen tenderar att se endast klassrummet utifrån de mål och den förändring de vill uppnå, ett perspektiv som sällan överensstämmer med hur läraren ser klassrummet. Hargreaves (1998) anser vidare att läraren anser att förändringar sker allt för fort. Som lärare står man mitt i händelsernas centrum och skall kunna hantera flera saker samtidigt. Lärare får alltså hantera kommande förändringar samtidigt som de ska reda ut allt som försiggår i klassrummet i övrigt. När dessa två tidsaspekter, den monokrona och den polykrona, möts uppstår en märklig och olycksbådande paradox. Ju mer energi ledningen sätter på förändring och ju kortare tid som sätts ut för detta desto mer hamnar läraren i en försvarsställning som resulterar i att läraren skjuter upp förändringen. Detta i sig leder till att ledningen försöker öka tempot ännu mer vilket i sin tur utmynnar i att läraren känner press i sina polykrona värld. Detta resulterar i en ond cirkel. (a.a). Även Carlgren och Marton (2000) belyser vikten av lärarens förmåga att reagera, hantera och balansera situationer som kan uppstå. Något som kan förknippas med dessa tidsuppfattningar är begreppen, som förmedlingspedagogiken och reformpedagogiken (Gustavsson 2009). Förmedlingspedagogiken kan kopplas samman med den monokrona tidsuppfattningen där eleverna ses som likadana tomma kärl som ska fyllas. Används förmedlingspedagogiken så behöver inte eleverna nås på individnivå utan de blir endast mottagare för information. Detta i sin tur leder till att den monokrona tidsramen kan hållas. Till den polykrona tidsuppfattningen kan reformpedagogiken kopplas till att varje individ står i centrum. Eftersom varje enskild individs behov skall tillgodoses så måste läraren gå utanför tidsramen och göra många saker samtidigt, som den polykrona tidsuppfattningen förespråkar.

I en studie av Fransson och Morberg (2001) framkommer att det läggs för mycket tid på arbetsuppgifter som att föra in statistik över frånvaro eller förbereda nyinköpt material och för lite tid till undervisningen. Detta har då utmynnat i tankar kring huruvida det behövs en femårig lärarutbildning om arbetsuppgifterna är dessa. Arbetsuppgifter utöver själva

undervisningen har blivit tilldelade en viss tid, utav ledningen men tidsaspekten är inte rimlig. För att en lärare skall hinna med dessa ”extra” uppgifter så blir planering av undervisningen tidsmässigt lidande och därav finns även en risk att elevernas möjlighet till lärande påverkas. Harkort-Berge och Nilarp (2001) talar om tryggheten och att skapa ett band till sina elever är nyckelfaktorer för en lyckad studiemiljö. Att konstruera relationerna till sina elever kräver en hel del tid vilket gör att undervisningstimmar blir färre och nedprioriterade fram tills detta är uppnått.

Hargreaves (1998) menar att lärare ser tid utifrån två aspekter, å ena sidan så är tiden en betungande barriär å andra sidan så står tiden för en värld full med potential. Finns bara tiden där så kan läraren utföra mycket mer som kan resultera i en bättre lärandesituation för eleverna. Tidsaspekten är en essentiell faktor i lärarens yrkesroll.

2.1.2 Dokumentation och granskning

Dokumentation är ett annat moment som bidrar till att göra lärarens arbetsdag mer komplex. Hall (2013) skriver att *”Kraven på dokumentation och återrapportering ökar. Risken finns att dokumenteringen inte bidrar till en förbättrad verksamhet, utan istället blir en särkopplad aktivitet som görs för att >>visa upp<< vad man gör för överordnade nivåer som vill se tydliga resultat.”* (Hall 2013, s.36). Fransson och Morberg (2001) nämner den uppsjö av arbetsuppgifter som läraren kan möta i sin vardag:

- Rättning av elevarbeten.
- Behandling av betyg och elevrapporter.
- Upprättande och hantering av åtgärdsprogram.
- Möten: arbetslagsträffar, föräldramöten, utvecklingssamtal. Alla möten måste förberedas så att läraren har någon grund att stå på. Vid utvecklingssamtal så krävs det att läraren har dokumenterat allt eleven har gjort för att på ett tillfredsställande sätt tillgodose de krav som föräldrar har på skolan och dess pedagoger.

Dessa punkter som listats ovan är faktorer som alla skall hinnas med inom den arbetstid som lärare har blivit tilldelade (a.a).

Liedman (2011) nämner de krav på att allt skall dokumenteras och därmed möjliggör kontroll utifrån. Detta i sin tur hjälper till i läraryrkets av-professionalisering. Förr ansågs lärarna som

en betydande kunskapskälla med auktoritet. De ifrågasattes inte på samma sätt som dagens lärare gör. Har detta att göra med att folk enklare kan komma in på lärarutbildning på högskolorna? Visst, individer som har låga betyg kan förvisso komma in på utbildningarna men bara detta argument räcker inte till att sänka tilltron på lärarna utan det finns oerhört många andra kvaliteter som spelar roll som till exempel ledarskap och social kompetens

Liedman (2011) tar även upp att betygens betydelse spelar en allt större roll i dagens samhälle, där kvantitetsmätning fått ett ökat fokus. Även det som är problematiskt att jämföra måste nu jämföras. Från ett utomstående perspektiv så ses betygen som ett slags facit på vad eleven kan, medan läraren istället besitter djupare kunskap om hur eleven tagit sig dit.

Betygen är ett simpelt och snabbt sätt för arbetsmarknaden att få översiktlig kunskap om individen eller eleven menar Liedman (2011). Betygen är inte hela sanningen, utan den säger ingenting om hur eleven arbetat med de uppgifter som givits av läraren. Det finns inget betyg eller bedömning för social kompetens eller samarbetsförmåga. Inte heller kan man utläsa från ett betyg hur mycket tid och disciplin eleven lagt ner, eller vad han/hon är kapabel till.

Betyget är inte heller statiskt, utan kunskap utvecklas eller sjunker med tiden. Motivation, intresse och vilja är viktiga faktorer som inte kan utläsas i betygen, utan man måste gå till källan för att få insikt i detta. Källan är i detta fall läraren.(a.a)

Gustavsson (2009) pratar även om makt som kan uppstå när individer samarbetar men det skapas även motmakt. Politikerna på den ena sidan och lärarna på den andra. De förstnämnda vill använda sin mall medan lärarna förespråkar frihet och mer tid till eleverna. Hade lärarna överlåtits mer makt och inflytande så hade detta resulterat i mer respekt och status till läraryrket. (Liedman 2011) Maktlösheten har skapats genom ökad dokumentation och minskad tilltro då utomstående så som, politiker, föräldrar och samhället generellt kritiserar lärarna när elever ej uppnår godkända betyg.(a.a)

Hargreaves (1998) nämner bland annat att dokumentationen innebär extraarbete för läraren, som i sin tur tar tid från lektionsplanering. Utöver rättning av arbeten och prov så tillkommer även olika former utav pappersexercis, som t.ex. ansökningar om åtgärdsprogram. Detta är endast ett fåtal av de arbetsuppgifter som ingår i läraryrket utöver den vanliga undervisningen. Rättning av arbeten, föräldramöten samt möten med andra grupper inom skolvärlden är, mer eller mindre synliga, aspekter av lärarens vardag. Lärare granskas kontinuerligt utifrån ett elev-perspektiv. Individen utgår från egna erfarenheter och möten med lärare i sin ungdom

och bedömer denne därefter. Detta perspektiv ger inte en rättvis bild av läraryrket då bedömarna endast granskar läraryrket utifrån en specifik insynsvinkel. Som elev ses lärarens uppgifter endast utifrån det som direkt innefattar denne. Det vill säga att större delen av lärarens arbetsrelaterade uppgifter inte synliggörs. Det blir komplicerat då bedömarna inte ser allt som läraren gör vilket gör att de tycker att läraren kan få fler uppgifter att göra vilket inte lärarna har tid till. Att skrapa på ytan ger ingen rättvis inblick, utan det krävs en djupdykning för att verkligen kunna få en helhetssyn.

Liedman (2011) nämner att lärarna är nedtyngda utav komplicerade system av tröttsamma redovisningar som är allt för tidsödande. Dessa komplicerade system som kommer från ledningen är ännu ett bevis på att det krävs bättre kommunikation och samarbete mellan dessa två parter. Systemen finns till för att ledningen skall kunna genomföra sina kvalitetsundersökningar på läraryrket. Undersökningarna sammanställs i form utav statistik som blir en slags överskådlig syn på skolans värld. Informationen används även för att kontrollera och reglera. "If you can't measure it, you can't manage it" (Liedman 2011 s.70). Möten med föräldrar har utvecklats från föräldramöten och utvecklingssamtal, till att i vissa fall stämma av hur det gått för elev på en daglig basis. Detta innefattar ofta e-post korrespondens, telefonsamtal och sms (Hargreaves 1998).

2.1.3 Ekonomi

Liedman (2011) påpekar att ekonomin har stort inflytande i skolvärlden, hur stort detta inflytande är varierar kraftigt mellan olika skolor och kommuner. Han nämner även att människan ses som mest lönsam när hon är inne i den offentliga sektorn, där hon arbetar och betalar skatt. Detta innebär att vägen dit helst skall vara så kort och effektiv som möjligt. Skolorna skall fungera som fabriker som producerar hårt arbetande skattebetalare. "*Skolan ska fostra entreprenörer. Entreprenörerna ska rädda landet*" (Liedman 2011, s.125). Detta gör läraryrket ytterligare mer komplext. Kravet sätts på lärarna att producera godkända elever med hög kvalitet på väldigt liten tid. Liedman (2011) belyser ämnet om överutbildning. Det betyder att om någon läser mer än vad som behövs för sitt yrke endast ödslar tid och pengar. Detta innefattar allt från högskolestudier till de elever som går om någon årskurs på grund av olika skäl. Även läraren måste hålla bra kvalitet, då läraren i sig fungerar som en slags reklampelare. Skolan får mer bidrag från staten om den lockar fler elever. En skola som har få elever kan hotas av nedläggning. Ett exempel av detta är krisen 2009 då många kommunala

skolor stängdes ned. Risken är att en nyanställd lärare på en skola med medioker tillströmning av elever, kan se sig själv vara i riskzonen för ekonomiska nedskärningar. Att locka elever är definitivt en viktig del i lärarens yrke. Ibland även viktigare än att lägga ner sitt hjärta och sin själ i undervisningen (a.a).

Skolans värld har blivit mer kommersiell. Dock kommer detta i konflikt med den kunskapsskola som råder nu (Liedman 2011). Även trenden av stora klasser grundar sig i de ekonomiska frågorna och dess krav på effektivitet. Lärare skall nå ut till så många som möjligt på samma gång. Då visar han/hon sig mest effektiv och lönsam för skolan och samhället (Gustavsson 2009). En konsekvens kan bli att undervisningen kommer i skymundan för kvantiteten som förväntas produceras. Ökat antal elever som blir godkända innebär ökad lönsamhet, samtidigt som skolans anseende ökar utåt sett. Detta i sin tur kan leda till ökad kvantitet av elever som bidrar till bättre ekonomiskt underlag för skolan, i form av elev-peng. Dock menar Gustavsson (2009) att krav på större klasser kan bidra till fenomenet som kallas utbrändhet. Detta är ganska logiskt då en lärare på pappret skall kunna tillgodose varje enskild elevs behov. Utbrändheten kan ses som ett ”humankapital som tagit slut” (Gustavsson 2009, s.34). Läraren förväntas vara en oändlig resurs, men likt naturtillgångar har även lärare gränser. Det blir alltmer vanligt att man ställer sig undrande till huruvida människans kritiska förmåga kan överleva, om hon endast ses som ett flexibelt objekt för ekonomisk vinning. Det är just den kritiska förmågan som alltmer blir central i all modern utbildning.

Läggs det för mycket fokus på att utbilda i ekonomiskt syfte, så kommer de egenskaper som inte kan avläsas i ekonomiska termer bli lidande. Bland dessa egenskaper finner vi bl.a. lärarens uppgift att skola framtida demokratiska medborgare (Gustavsson 2009). Även Carlgren och Marton (2000) nämner att lärarens roll ej bara är ett kunskapsuppdrag då det också innefattar formning av framtida individer som skall gynna nationens utveckling

Arfwedson och Arfwedson (1995) påstår att det svenska skolsystemet styrs utav ekonomin. De anser att detta kan skapa en situation där lärare riskerar att klandras för att sakna vilja, kunskap och förmåga då det i själva verket är ekonomin som tryter. Detta är enligt författarna katastrofalt.

2.2 Möte med yrkesrollen

Arfwedson, Arfwedson och Haglund (1992) nämner att så kallad verksamhetsförlagd undervisning som ingår i lärarutbildningen ger möjlighet till utbildning på fältet. Ett syfte med verksamhetsförlagd utbildning är att studenten skall få en inblick i sin kommande yrkesroll. I själva verket blir den en form av simulering utav verkligheten, då lärarutbildningen har fortfarande sina krav och uppgifter som den studerande måste uppfylla. Samtidigt som studenten skall sätta sig in i den verklighet som de kommer möta efter utbildningen. Även om uppgifterna kan ses relevanta ur ett teoretiskt perspektiv så faller de ofta platt när det kommer till praktiskt utförande. Linnér och Westerberg (2009) nämner att det dock skall tilläggas att som student under VFU perioderna ges möjlighet att experimentera med sin undervisning då det finns ett skyddsnät som utgörs av handledaren. Dock ska det tas i beaktning att studenten fortfarande har ett ramverk att förhålla sig till. Initiativ förespråkas men studenten måste även ha i åtanke de krav som lärarutbildningen tillhandahåller. Samtidigt måste studenten även respektera den termins planering som handledaren redan satt upp.

Arwedsson (1994) uttrycker att nyexaminerade lärare ofta kommer ut i arbetet, fullt inspirerade av innovativa teorier och didaktiska tekniker. Dock finns risken att merparten av denna inspiration sinar då de får rätta in sig i ledet hos de erfarna men eventuellt konservativa kollegiet. Nyexaminerade lärare anses vara obeväpnade med erfarenhetens verktyg. Att svinga det nytänkande svärdet kan komma att störa de vardagliga rutiner som kollegiet skapat. ”Det gamla lever kvar i väggarna och tyvärr är det så att vissa äldre lärare knappast har bytt läroplan sedan Lgr 69” (Fransson, Morberg, 2001, s.100). Det kan förefalla att de äldre och mer erfarna lärarna på en skola kan ha svårt att släppa in nya lärare då de äldre anser sig veta mer. De gamla rävarna använder sin långa yrkeserfarenhet som argument för att skydda sig mot alltför nytänkande initiativ från de nyexaminerade lärarna (a.a).

Det kan hända att äldre och mer erfarna lärare har svårt att dela med sig utav lektionsplaneringar och annat material då de håller sig för sig själv. (Harkort-Berge, Nilarp, 2001). När de mer rutinerade lärarna drar sig undan och inte samarbetar på ett naturligt sätt så kan konsekvensen bli att de nya lärarna känner sig som en börda och belastning. Alla deras frågor om hur de skall hantera saker och ting eller planeringsrelaterade frågor känns då som att de medför extra arbete för de äldre lärarna (Fransson, Morberg, 2001). Även Harkort-Berge och Nilarp (2001) nämner att som ny lärare vill man inte fråga de mer erfarna lärarna om deras strukturering kring lektioner då det känns för privat och alldagligt. Som ny lärare

ställer man redan allt för många frågor kring till exempel åtgärdsprogram och andra administrativa sysslor. Att observera är dock att en gymnasieskola kan vara segregerad vilket betyder att varje avdelning arbetar självständigt. Harkort-Berge och Nilarp (2001) menar att en ny lärare borde ha tillgång till en handledare/mentor den första tiden i skolan vilket det också har blivit i nuläget. De förespråkar även ett sorts startkit med alla de papper och andra saker som behövs i början, borde vara en grundprincip i skolor. Detta hade medfört att nya lärare sluppit stressa runt och leta efter allt och istället kunnat lägga den tiden på undervisningsplanering. Den första tiden i yrkesrollen kan hos en del nya lärare innebära osäkerhet (a.a).

Rhöse (2003) lyfter ytterligare en svårighet som nyexaminerade lärare kan ställas inför. Det handlar om huruvida yrket uppfattas pågå dygnet runt eller om det endast sker under den arbetsförlagda tiden. Det är inte endast nya lärare som berörs utav detta utan även äldre och mer erfarna lärare brottas med detta problem. Förmågan att kunna säga nej till extraarbete som egentligen inte är deras ansvarsområde belyses som viktigt utav Fransson och Morberg (2001). För att inte låta andra individer inkräkta på ens egen tid så krävs det av den nya läraren att kunna sätta ned foten och säga nej utan att känna skuldkänslor. Gannerud och Rönnerman (2007) lyfter fram problematiken kring åtagandet av för mycket extraarbete. Som lärare kan det vara svårt att säga nej för att det upplevs kunna straffa eleverna i slutändan vilket kan leda skuldkänslor och stress hos lärarna.

Hargreaves (1998) hänvisar till kollaboration ”som en dygd och som en fruktbar väg för att skapa lärarutveckling” och det är genom lärarutveckling som skolutveckling gror. Carlgren och Marton (2000) menar att skolutvecklingens fundament bildas utav lärarnas yrkesmässiga kunnande och förenade referensram.

Fransson och Morberg (2001) nämner att det finns förväntningar på lärare att ha kunskap om hur vissa uppgifter ska hanteras och genomföras, även om den nyanställde ej stött på dessa under sin utbildning t.ex.

- Vad det innebär att vara studiehandledare
- Hur man bör gå till väga när föräldrar skall kontaktas
- Hur ett utvecklingssamtal fungerar

Enligt Fransson och Morberg (2001) är det ämneskunskaper och didaktiska teorier som som prioriteras under utbildningen även om detta enbart är en bråkdel utav det som nya lärare stöter på när de kommer ut i yrkeslivet. Nyexaminerade lärare anser att de hellre hade velat ha kurser som hanterar föräldramöten, fuskhantering och andra administrativa aspekter av läraryrket. Mer kunskap kring elever med läs och skriv svårigheter samt kunskap kring andra diagnoser/nedsättningar, istället för C-uppsatser, hade förberett denna blivande lärare på läraryrket (a.a).

Med tanke på hur verkligheten ser ut, där individer har diverse skolsvårigheter, så känner en del nya lärare enligt Fransson och Morberg (2001) att de hade behövt specialpedagogik som en obligatorisk kurs. Mötet med verkligheten kan medföra en chock för vissa nyexaminerade lärare då de ej fått tillräckliga verktyg för att hantera den mångfald som finns i klassrummen och dess skolmiljö.(a.a). nyexaminerade lärare måste nuförtiden förtjäna den auktoritet som förr var en självklarhet. (Carlgren och Marton, 2000)

Enligt Carlgren och Marton (2000) ger inte utbildningen det grund som nyexaminerade lärare behöver för att kunna tolka den yrkesroll de går in i. Det är allt för vanligt att nya lärare får reda sig själva i den komplexa värld som är lärarrollen (Carlgren och Marton 2000).

Lärarstudenter överraskas ofta av hur komplicerad lärarrollen upplevs. Det enda praktiska studenten har med sig i ryggsäcken och kan falla tillbaka på i lärarrollen är den verksamhetsförlagda utbildningen, även om denna endast kunnat ge en liten del av den helhetsbild nyexaminerade lärare möter (Kreuger & Kylén-Wengman, 2007)

Fransson och Morberg (2001) talar om att även andra forskare har kommit fram till att många nya lärare inte är riktigt beredda på den verklighet som väntar dem. Det är då särskilt vissa aspekter som urskiljer sig: *”klassrumssituationen och diciplinfrågor, rätt nivå på undervisningen, stress, föräldrakontakter, pappersarbete, betygssättning och värdering av elevarbeten, elevkonflikter, variation på undervisningsmetoderna, hantering av elevernas färdighetsspridning samt känslan av otillräcklighet”*(Fransson, Morberg 2001, s.196).

Bendtsen (2012) nämner att från början så anser sig nya lärare ha en bra grund att stå på som kan utökas med framtida kunskap och vana i yrket. Men med några år på nacken som lärare så har lärarnas goda attityd kring utbildningen förändrats. Berndtsen (a.a.) uttrycker att lärare önskar att de hade fått mer kunskap kring hantering av till exempel föräldramöten, mobbning och disciplin.

Att gå in med attityden att vara sig själv och med sunt förnuft kan bli en fallucka för en ny pedagog på skolan. Det krävs att man går in som en stark men även rättvis ledare (Harkort-Berge & Nilarp 2001). Som lärare och pedagog kan man inte ha inställningen att vara kompis med eleverna då läraren förfogar över en maktposition. Harkort-Berge & Nilarp (2001) nämner att lärare betygssätter en elev och inte en vän. Det gäller att hitta den balansen då nya lärare ofta är rätt unga kan eleverna se nyexaminerade som äldre vänner (a.a). En lärare anställs som just lärare och det måste man komma ihåg då rollen kan komma att anta andra former utav yrken, såsom, polis eller psykolog. Dessa yrken är man inte utbildad till utan de kan ses som gömda åtaganden i ens yrke (a.a.)

Enligt Bendtsen (2012) så kan inte lärarutbildningen tillgodose alla aspekter och förhållanden som yrkesrollen innebär, då den blivit allt för komplex. För att bli en fulländad lärare krävs det även erfarenhet.

3. Metod

Denna del utav studien behandlar hur undersökningen genomförts. Med utgångspunkt i syftet, anser vi att en kvalitativ undersökning är att föredra då det handlar om att undersöka nyexaminerade lärares upplevelser. De olika delmomenten i denna metoddel kommer att skildra vilka personer som intervjuats och varför de valdes. Etiska överväganden, datainsamlingsmetod och genomförandet utav intervjuerna kommer **tas upp. Intervjuerna spelades in som sedan transkriberades. Därefter så jämförde vi dem med varandra och litteraturen för att få fram likheter och skillnader.**

3.1. Intervjustudie

Vår metod för att samla in empirisk material grundar sig på intervjuer gjorda med nyexaminerade lärare inom grundskolan och gymnasiet. Vi valde att intervjua både grundskole- och gymnasielärare för att få en så bred bild som möjligt. Men vi undrade också ifall det var någon skillnad på beredskapen hos nyexaminerade lärare beroende på vilken åldersinriktning man valt. Vid valet av vilka personer som skulle intervjuas så tog vi vara på de kontakter vi knutit under vår utbildningstid. Vi använde oss utav ett stratifierat urval som innebär ett urval inom ett bestämt ramverk (Denscombe 2000). Vårt ramverk innehåller kriterierna:

- Nyexaminerade lärare inom grundskolan och gymnasiet
- Inom ett tidsspann på tre år efter examen

Vi utgick från en ostrukturerad intervju-mall (Denscombe 2000). Vi använder oss då utav personliga intervjuer som utgår ifrån teman utan styrande frågor, dock kan intervjuerna lätt kontrolleras med hjälp av följdfrågor, så att man inte svävar ifrån ämnet. Personliga intervjuer ger oss en djupare inblick av en person i taget, jämfört med gruppintervjuer där vissa individer riskerar att dra sig tillbaka för att de inte känner sig trygga i att säga vad de tycker framför andra (Denscombe 2000). Dock skall man ha i åtanke att den person som intervjuas kan svara olika beroende på intervjuaren. Viktiga faktorer kan vara, kön, ålder och etniskt ursprung, men även kroppsspråket spelar en stor roll (Denscombe 2000)

Vi som intervjuar måste även tänka på att vara uppmärksamma på den intervjuades känslor och reaktioner. Inte heller skall den intervjuade känna sig pressad, så det är viktigt att inte pressa fram svar bara för att det blivit tyst.

3.2. Tillvägagångssätt

Till våra intervjuer hade vi valt nyexaminerade lärare från grundskolan och gymnasiet.

Lärarna befann sig inom ett spann på tre år efter avklarad examen. Valet att göra intervjuer med lärare från olika skolstadier inom skolvärlden var för att få så många olika perspektiv som möjligt. Vi har valt att intervjua lärare som gått sin utbildning vid olika lärosäten för att kunna få en bredare syn.

Intervjuerna utgick ifrån fem olika intervju frågor som vi tagit fram i förväg.

- Var det någon skillnad på den arbetssituation som du utbildats för och den arbetssituation som du stötte på?
- Vad för skillnader?
- Hur förberedd var du?
- Anser du att lärarutbildningen kunde behöva mer utav något?
- Var något överflödigt? Varför?

Vår första intervju var med en gymnasielärare som tog examen i januari 2013 och arbetat sedan dess.

Andra intervjun var med grundskole- och gymnasieläraren A, som tog examen 2012 och arbetat i ett år.

Tredje intervjun var med grundskole- och gymnasieläraren B som tog examen 2012 och arbetat lite mer än ett år.

Fjärde intervjun var med grundskoleläraren A som tog examen 2011 och jobbat sedan dess.

Femte och sista intervjun var med en grundskoleläraren B som tog examen sommaren 2011 och har jobbat sedan dess.

Intervjuerna var mellan fem till sjutton minuter långa. Vi transkriberade intervjuerna ordagrant, sedan läste vi igenom materialet och ställde frågor till våra intervju frågor som vi utgått ifrån. Intervjuerna analyserades genom att vi jämförde dem med varandra och fann

likheter samt skillnader. Detta utmynnade sedan till teman som utkristalliserades ur materialet. Dessa tas upp mer utförligt i resultatdelen.

3.3 Etiska överväganden

Vi förberedde dem vi intervjuade genom att berätta för dem om syftet med intervjun och vad vår studie skulle handla om. Vi frågade även samtliga om vi fick spela in intervjun, samt att vi berättade för dem att de kommer att förbli anonyma genom hela processen. Med detta så har vi tagit del av de forskningsetiska principerna:

- Informationskravet
- Nyttjandekravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet

4. Resultat

Vi söker skillnader och likheter i respondenternas svar efter en fenomenografisk ansats. Om man utgår ifrån de teman som vi använde oss av under intervjuerna. Så kan man se ganska tydliga mönster i informanternas svar. När vi frågade dem ifall det var det någon skillnad på den arbetssituation som de utbildats för och den arbetssituation som de stötte på så svarade de vi intervjuade att så var fallet.

”Den utbildning jag fick var väldigt teoretisk tycker jag...och väldigt lite vad ska man säga, pedagogik” **Gymnasielärare**

När vi sedan frågade vilka skillnader det var så svarade alla att mängden pappersexercis blev en chock för dem. Detta var inget som utbildningen gått igenom eller nämnt. Fyra av de intervjuade ansåg att utbildningen grundade sig mest i det teoretiska och skilde sig därmed från den praktiska verksamheten.

”Mer pappersarbete än va man förväntade sig i utbildningen.” **Grundskolelärare B**

När vi frågade hur förberedda de kände sig inför deras första jobb som lärare, så framgick det att alla kände sig förberedda när det kommer till deras ämneskunskaper då det varit mycket fokus kring detta i själva utbildningen. Något som alla tyckte saknades var kunskap kring de andra arbetsuppgifter som en lärare har till exempel pappersarbete, utvecklingssamtal och föräldramöte.

”det är så mycket med föräldrakontakt” **Grundskole- Gymnasielärare A**

På frågan om de ansåg lärarutbildningen kunde behöva mer utav något så svarade alla att konflikthantering borde vara en obligatorisk kurs inom lärarutbildningen. En av de intervjuade tyckte även att man skulle läsa lite specialpedagogik för att bättre kunna bemöta elever med speciella behov, på rätt sätt. De hade även velat ha ett moment om hanteringen utav allt pappersarbete samt hur man förbereder ett föräldrasamtal.

”Det finns ju delar som man känner saknas ex. konflikthantering, det är något man tvingas arbeta med varje dag i skolan, har man tur så slipper man nån dag men ja det är väldigt förekommande att man behöver gå in o reda i saker” **Gymnasielärare**

Då frågan ställdes angående om något upplevdes som överflödigt inom utbildningen, så var det spridda skurar. Till exempel C-uppsats skrivande till för mycket kring de olika teoretikerna och deras tankar. *”..Jag kan ju känna att mycket av det teoretiska, att när man läste om till exempel om John Dewey, Carlgren & Marton...det är ju ingenting som jag för huvudtaget har haft nytta av i min yrkesroll liksom sen.”* **Grundskole- Gymnasielärare A**

4.1 Dokumentation och verksamhet

För pedagogerna blev dokumentation något överväldigande i lärarrollen. De kände sig inte riktigt beredda på hur stor del dokumentation av olika slag skulle få för deras yrkesroll. Det handlar både om omfång av dokumentation och hur mycket tid dokumentationen tar i anspråk.

”Mycket av pappersarbetet och alla de olika datorprogram som man för i/fyller i med utvecklingar och de är förstås olika på olika skolor och det är inte något som hade gått att lära ut på högskolan, då det hade tagit mycket tid men iallafall omnämna vad finns det för olika ämnen och vad är för grejer som de vill man ska dokumentera då det blivit en ökad dokumentering inom skolan och även gymnasieskolan har det blivit. Mer sånt som skall in och det känner jag att det hade varit bra att få någon hum om va de är man ska dokumentera...” **Gymnasielärare**

Lärarna uppfattar att upprättandet av elevernas individuella utvecklingsplaner blev något nytt för dem. Detta är en uppgift de inte kände sig beredda på. För några av lärarna var det dessutom något helt nytt.

”Jag har ingen aning om hur man fyller i IUPer, hur man skriver individuella utvecklingsplaner och sånt, ingen aning om det. Det har jag aldrig sett i hela mitt liv.”

Grundskole- Gymnasielärare B

4.2 Konflikthantering och specialpedagogik

Enligt pedagogerna är konflikthantering något som förekommer dagligen. Samtidigt menar lärarna överlag att de inte var beredda på att ägna så mycket tid åt detta. Lärarna önskar att utbildningen skulle förbereda dem mer på detta. Även specialpedagogik är något lärarna inom alla stadier önskar att de fått mer med sig i sin utbildning.

”Det finns ju delar som man känner saknas ex. konflikthantering, det är något man tvingas arbeta med varje dag i skolan, har man tur så slipper man nån dag men ja det är väldigt förekommande att man behöver gå in o reda i saker” **Gymnasielärare**

Konflikthanteringen borde enligt de intervjuade vara ett moment i utbildningen.

”O jag känner bara att det borde att genom att ta med det i själva lärarutbildningen så läggs det lite vikt på det, man visar att det är viktigt o det sänder ju budskapet till blivande lärare att amen det här är faktiskt nått som jag kommer jobba med, nått som jag måste reflektera över så man inte slås av det plötsligt på en praktik eller först när man kommer ut o arbetslivet och inte ha tränat på de medlande kunskaper asså medlande förmågorna man kan utveckla hos sig själv för de har jag iallafall märkt när jag vikarierat i lägre åldrar att det e ju konstant. Det tar väldigt mycket tid utav arbetsdagen att prata med elever. Så det är den delen som jag känner skulle kunna behöva berika under utbildningen mer.” **Gymnasielärare**

Men även kurser som innefattar mer kunskap kring hur man skall hantera och bemöta olika diagnoser.

”...man får ingen utbildning på att det här kan va vettigt att göra med en dyslektiker kanske nån med ADHD ska du bemöta såhär, utan man bara har klumpat ihop alla elever, sitter de tysta och är snälla så va så här som lärare, kan jag känna.” **Grundskole- Gymnasielärare**
A

4.3 Föräldrakontakt/ Utvecklingssamtal

En överskridande problematik som de intervjuade nämnde var avsaknaden av kunskap kring föräldrakontakt och utvecklingssamtal. De kände sig obekväma när det kommer till genomförandet av t.ex. föräldramöten och utvecklingssamtal.

"...det tog mig två år att vara med på ett utvecklingssamtal med en elev trots att jag haft ett par praktiker innan dess" **Gymnasielärare**

Även föräldramöte och utvecklingssamtal borde vara mer uppmärksammat inom lärarutbildningen.

"Mer om hur man genomför ett utvecklingssamtal, för det hade man ingenting om i utbildningen." **Grundskole- läraren B**

4.4 Förankring i praktiken

En del av lärarna ansåg att den kunskap kring de olika teoretikerna och deras teorier/tankar saknade förankring i praktiken. Detta gjorde att den kunskap som de fått rann ut i sanden. Dock visade det sig att denna kunskap endast behövde mogna.

"Men sammanhanget o så såg jag inte riktigt när jag läste utan det känns som jag har fått reflektera fram det i efterhand" **Gymnasielärare**

När vi ställde frågan angående om något var överflödigt i utbildningen så framgick det:

"...inte lika mycket om teorier för de används inte så mycket i praktiken, alltså Dewey och Wygotski och dom gubbarna." **Grundskole- läraren B**

"Det snackades mycket teoretisk, mycket om de olika teorierna, men det var inte alltid kopplat till verkligheten utan det var mer på teori nivå." **Grundskole- läraren A**

5. Diskussion & analys

Denna uppsats tillkom genom att vi diskuterade vår utbildning och att den närmar sig sitt slut. För att bäst förbereda oss på vår kommande yrkesroll så beslutade vi oss för att undersöka hur väl nyexaminerade lärare känner sig förberedda för att börja arbeta i detta komplexa yrke, läraryrket. Utöver detta började vi också undra kring nyexaminerade lärares tankar kring utbildningens tillräcklighet, med andra ord om någon kunskap saknades, vilket de nu i efterhand kunnat uppdaga. Detta utmynnade i våra frågeställningar:

- Vilken beredskap anser sig nya lärare ha för nya lärarrollen?
- Hur beredda var nya lärare på arbetslivet?

Litteraturen som vi nyttjade styrkte vår redan formade uppfattning kring hur komplext läraryrket är. Vi var till viss del förberedda på detta, men mycket utav den information vi uppdagade utvidgade våra kunskaper inom området. Vi valde först att fokusera på att visa lärarrollens komplexitet för att påvisa vad utbildningen skall förbereda blivande lärare inför. De hållpunkter som vi valt i denna forskning rörande komplexiteten är:

- Tidsaspekten
- Dokumentationen
- Ekonomin

Vi valde dessa punkter för att deras betydelse visade sig genom litteraturstudien.

5.1 Tid

Genom vår praktik har vi fått uppleva att tid är en råvara som lärare aldrig kan få för mycket av. I verkligheten kan det vara så att denna råvara är tämligen sällsynt. Hargreaves (1998) menar att tiden är en del av lärarens vardag som styr läraren med en järnhand. Läraren måste kunna utnyttja sin tid så effektivt som möjligt för att hinna med alla de moment som måste göras under utsatt tid. Som vi nämnt i litteraturstudien så omfattar tidsfördelningen mer än bara undervisningen. Den innehåller även en mängd andra arbetsuppgifter såsom schemaläggning, ifyllning av blanketter, möten och föräldrakontakt. Både vi och de intervjuade anser att just dessa arbetsuppgifter är något som inte lärarutbildningen täcker eller lär ut. Enda chansen man har att kunna få en inblick i denna del utav lärarrollen är under den verksamhetsförlagda utbildning.

Tidsaspekten är extra komplex för lärarrollen, då den inte ses på samma sätt utav alla parter involverade kring skolvärlden. Vi anser att lärare utbildas till att ha en polykron tidsuppfattning, där kvaliteten innehar en viktigare position än kvantiteten. Hargreaves (1998) nämner två olika tidsuppfattningar, den monokrona och den polykrona. Har man en monokron tidsuppfattning så håller man stenhårt på utsatta tidsramar där den mest betydelsefulla aspekten är att hålla dessa tider. Kvaliteten är viktig inom den monokrona tidsuppfattningen så länge tidsramen bevaras, denna skall ej brytas. Är tiden slut så är den slut, oberoende ifall alla elever har lärt sig uppgiften eller inte. Går man in på den polykrona tidsuppfattningen så innebär den att läraren lägger större vikt på kvaliteten och är beredd att gå utanför de utsatta tidsramarna för att eleverna skall förstå och lära sig uppgiften. Vi anser att lärarutbildningen vill att vi utbildas till att se varje enskild elev, vilket kan kopplas till den polykrona tidsuppfattningen. I och med att vi måste se varje elev och bemöta dem och deras behov så krävs det att vi som lärare kan rucka på ramverket. Lärare strävar efter att alla elever skall ta del utav den kunskap som förmedlas och verkligen ta den till sig (Hargreaves 2001).

Vi tycker att politikerna och rektorerna, som står över lärarna, oftast har en monokron tidsuppfattning då de vill se så många resultat som möjligt på så kort tid som möjligt. Det blir komplext när två parter inom skolvärlden inte har samma tidsuppfattning.

Anledningen till att vi som blivande lärare måste adoptera en polykron tidsuppfattning är, anser vi, på grund av att det är så mycket som skall finnas med inom dessa utsatta tidsramar. Fransson och Morberg (2001) talar om att förutom planering av lektioner och utförandet av dessa,, så skall även efterarbetet som utvärderingar och rättning av uppgifter hinna med. Vi anser för att kunna hinna med allt detta så krävs det en mycket adaptiv inställning till tidsaspekten. En lärare har oftast mer än en klass att hantera, vilket betyder avsevärt mycket mer arbete. Dock innebär inte fler klasser mer tid, utan läraren får helt enkelt göra sitt bästa för att hinna med allt extraarbete. Vi menar att lärare får offra sin fritid för att hinna med en del av de extrauppgifter som tillkommer. Som nyexaminerad lärare så finns det även en risk att åta sig fler uppgifter utanför sitt eget område. Rhöse (2003) nämner att detta är en problematik som berör både nya som äldre och mer erfarna lärare. Det är alltså inte endast nya lärare som har en tendens att åta sig uppgiften att vara lärare dygnet runt, vilket kan resultera i stress på grund av för lite egentid. Vi tror att nyexaminerade lärare löper större risk för denna problematik då de oftast vill visa framfötterna och komma i god dager med de nya kollegorna.

5.2 Att säga nej

Både Fransson och Morberg (2001) och Gannerud och Rönnerman (2007) lägger stor vikt på att lärare måste kunna säga nej till allt för mycket merarbete utöver sina vardagliga uppgifter. Begränsas ej arbetet så kan detta resultera i skuld känslor och stress på grund av otillräcklighet. Vi håller med om detta och tror att egenskapen att säga nej, och på så sätt minska sin arbetsbörda, är betydelsefull. Vi tror att åtagandet av för mycket merarbete är en utav de grunder som resulterar i utbrändhet inom lärarkåren. Grundskole- Gymnasielärare A som vi intervjuade sa så här kring att ta på sig för mycket ansvar: *"För det känner jag som nyexad att det är ju väldigt grumligt. Man kan ta på sig väldigt mycket ansvar, om man känner för det, samtidigt som man kanske inte borde göra det. Men det här är ju ingenting man har fått nån utbildning för, det här är ditt område, det här är nån annans och så liksom."*

5.3 Relationer

Utöver de uppgifter som nämnts ovan skall det även finnas tid för att knyta band till sina elever som genererar förtroende. Harkort-Berge och Nilarp (2001) säger att ett starkt band till eleverna främjar en sund studiemiljö. Dock tar även detta tid från undervisningen, vilket i sin tur gör så att undervisningstiden kan bli lidande. Gymnasieläraren som vi intervjuade nämnde att *"Det tar väldigt mycket tid utav arbetsdagen att prata med elever"*. Även vi ser vikten av en god elevrelation.

Finner eleverna tryggheten i sina studier är mycket vunnet. Att skapa ett band till sina elever kan ses som en viktig sak för att kunna bli en bra lärare men det är även en utmaning då man ofta har flera olika klasser med ungefär tjugo elever i varje klass. För att kunna skapa ett band krävs det därför mer tid i klassrummen och för lektionstid. Denna trygghet som vi nämner kan även göra att eleverna kommer att respektera varandra och även läraren. Genom att knyta band till sina elever vinner man även deras respekt vilket för lärare nu för tiden är ett måste. Detta nämner Carlgren och Marton (2000) som påvisar den förändrade synen på lärare som auktoritär figur. Vi tror att det kan vara en krävande uppgift för den nyexaminerade läraren att som ung individ komma in i en skola och ha en självklar auktoritär position speciellt när

åldersskillnaden inte är så märkbar. Men det är inte bara respekten från eleverna som en ny ung lärare måste tampas med utan även föräldrarnas och kollegornas. Allt detta utöver de vanliga arbetsuppgifter som skall göras. Hargreaves (1998) påpekar att om föräldrar engagerar sig i sina barns studier och det förekommer en öppen dialog med läraren så hjälper detta elevens studier då den stöts på två fronter. I hemmet av föräldrarna och i skolan av läraren. Därav är det viktigt för en lärare att få föräldrarna med sig och vinna deras respekt för det kommer resultera i bättre arbetsförhållanden och bidrar till mindre komplexitet.

Att skapa relationer till föräldrar är ännu en sak som tar tid. Vare sig det är via föräldramöten och utvecklingssamtal eller telefonsamtal och e-mail korrespondens. Grundskole- Gymnasielärare A säger att *"...det är så mycket med föräldrakontakt"*. Hargreaves (1998) nämner att förr nöjde sig föräldrar sig med föräldramöte och utvecklingssamtal till att nu vilja ha rapporter om deras barns skoldag via sms eller e-mail på en daglig basis. Vi tycker att det är bar idé att involvera föräldrarna direkt. Att ha en direkt länk till föräldrarna kan underlätta när det finns information som de behöver veta om. Då skickas ett enkelt sms eller e-mail direkt istället för att barnen får lappar som lätt glöms eller tappas bort. Men detta har också en annan sida som innebär extraarbete för läraren då det inte bara är en eller två elever vars föräldrar skall ha information utan en eller flera klassers målsmän. Som vi nämnt ovan så kan åtagande utav för mycket uppgifter leda till stress och om nu läraren inte gör dessa saker så kan även det leda till skuld känslor. De lärare vi intervjuade beskrev en situation där föräldrakontakten var något som de inte blivit förberedda på. Inte ens den självklara grundläggande föräldrakontakten i form av föräldramöte och utvecklingssamtal var något de drillats för. Grundskolelärare B som vi intervjuade sa så här: *"Mer om hur man genomför ett utvecklingssamtal, för det hade man ingenting om i utbildningen."*

5.4 Avsaknad kunskap

Vi anser att det är väldigt besynnerligt att det inte finns något delmoment i vår utbildning som hanterar föräldramöten och utvecklingssamtal då detta är en del utav lärarens vardag. Tanken är nog, enligt vår syn, att lärarstudenten skall få veta eller kunskap om just detta under sina verksamhetsförlagda utbildningar. Dock är det inte lätt få en klar bild av hur hela processen bakom mötena fungerar då vi enbart sitter med och observerar, om man ens får chansen. Gymnasieläraren som vi intervjuade påpekade att *"...det tog mig två år att vara med på ett utvecklingssamtal med en elev trots att jag haft ett par praktiker innan dess"*. Denna

problematik angående inläring om väsentliga delar av läraryrket upprör en av de lärare som vi intervjuade. Grundskole- gymnasielärare B känner att ”trail and error” tekniken känns lite olustig när det gäller föräldrakontakten. *”Jag vet inte hur man lägger upp ett föräldrasamtal på något sätt över huvud taget för det ingick inte i vår utbildning och det tycker jag är lite dåligt för det är mycket som är lärarens vardag. Innebär det då att man skall begå sina misstag sina första två åren i kontakten med föräldrarna och sen kanske lära sig hur man ska göra. Det tycker jag inte känns så jätte vettigt. Det som känns som man borde kunna ha en liten kurs om just det. För det är just det som är ganska viktigt.”* Föräldrakontakten anses så viktig att läraren inte vill äventyra relationen på grund av att utbildningen inte täckt denna viktiga del inom läraryrket. Vi förstår tanken bakom att låta studenterna uppleva föräldramöten och utvecklingssamtal under deras arbetsförlagda utbildning. Men ibland så har den skola man hamnat på redan haft, eller planerar att ha utvecklingssamtalen och föräldramötena senare. En annan aspekt att ta i beaktande är att studenten behöver målsmans och elevs godkännande vid observation utav utvecklingssamtal.

Fransson och Morberg (2001) skriver om vissa aspekter som en ny lärare förväntas kunna men som oftast inte tas upp i utbildningen. Bland dess aspekter finner vi: hur man skall gå till väga när föräldrar kontaktas och hur ett utvecklingssamtal fungerar. Detta stämmer överens med de intervjuades svar. Nya lärare ansåg att kurser som hanterade dessa moment borde ingå i den grundläggande lärarutbildningen. Bendtsen (2012) påpekar att när den nyexaminerade läraren blivit mer rutinerad så anser de ändå att de kunde behövt mer kunskaper inom föräldramötes uppbyggnad och konflikthantering.

5.5 Konflikthantering

Konflikthantering var även något som de intervjuade ansåg sig behöva mer kunskap kring. Fransson och Morberg (2001) nämner en aspekt som nya lärare ofta finner problematisk är deras bristfälliga vetskap kring konflikthantering och hur mobbning skall hanteras och förebyggas. Detta är något som grundskolelärare A nämner i vår intervju *”En enkel grej som jag stöter på dagligen och tänker ofta på är just anti-mobbing, mobbning och konflikthantering. Det fanns vissa kurser som man kunde läsa men de var ju valfria i min utbildning och man skall läsa allt annat också så jag kunde inte läsa det också. Det fick man lära sig efterhand exempelvis. Och det kvittar nog vilken lärare man än är så stöter man nog på detta exemplet...mobbning och konflikthantering, att det skall ingå i alla lärarutbildningar.*

För det kvittar vilken typ av lärare man är, det är konflikter konstant och det påverkar elevernas utbildning.”

Vi anser att det är en väldigt essentiell sida av lärarens vardag då konflikter är något som brottas med varje dag i skolans värld. Vi precis som de lärare vi intervjuat tycker att detta borde vara en del i själva lärarutbildningen. Kurs kring konflikthantering finns som valbar kurs utöver de heltidsstudier som en student har. Dock anser vi att ämnet är så pass viktigt att borde bli ett obligatoriskt moment i utbildningen. Konflikthantering är ytterligare en faktor som tar från lärarens tid. Lärarens medlande karaktär är kanske inte en självklarhet för alla, om inget annat så tror utomstående att det inte tar upp så mycket tid som det verkligen gör. Hade lärare haft en djupare kunskap kring konflikthantering så hade läraren kunnat effektivisera det sätt som han/hon bemöter och handskas med konflikter i- eller utanför klassrummet. Detta hade kunnat resultera i förebyggande utav kommande konflikter vilket hade bidragit till bättre användning av lärarens tid. Harkort-Berge och Nilarp (2001) nämner att en lärare ofta får anta ett flertal olika yrkesroller såsom konstapel eller psykolog. Detta är något som vi själva känner igen från våra egna verksamhetsförlagda utbildningar. Konflikthanteringen skall även dokumenteras vilket enligt oss leder till ännu större tidsbrist.

Vi anser därför att de borde råda en bättre och mer effektiv kommunikation och samarbete mellan lärare och ledning. Ett bättre samarbete mellan dessa två parter kan enbart resultera i en bättre arbetsituation med reducerad stress-faktor. Detta kan enligt oss successivt leda till en ”skola för alla” som är hett debattämne just nu. Tallberg Broman, Rubinstein Reich, Hägerström (2003) förklarar begreppet ”en skola för alla” är en skola där alla har rätt till samma utbildning oberoende av vilken etnicitet, kön, klass eller nedsättning eleven har.

5.6 Dokumentation

Ännu en komplex aspekt utav läraryrket är den dokumentation som genomsyrar hela lärarrollen. Några utav de delar inom dokumentationen som tas upp av författarna är: rättningen utav arbeten, utvärderingar, LPP, IUP, betygssättning, åtgärdsprogram m.m. Detta är några av de saker som även Fransson och Morberg (2001) nämner. Vi anser att detta är inget som utbildningen belyser på en djupare plan utan det endast nämns i förbifarten. Detta förstärks och förtydligas genom de intervjuades svar där merparten av individerna ansåg sin kunskap bristfällig gällande dessa uppgifter. Grundskole- Gymnasielärare B hade ingen aning

om huruvida en IUP fylls i eller används. Detta är enligt oss något som borde tas upp mer i sin helhet i lärarutbildningen. Vi tycker även att lärarutbildningen borde tagit upp mer ingående kring dokumentationsaspekten då detta är en stor del utav lärarens vardag. Det enda riktiga tillfälle där lärarstudenten får chansen att arbeta och pröva på dokumentationsaspekten är under sin verksamhetsförlagda utbildning, men där vi får vi oftast inte pröva på att göra det själva utan endast observera då vi inte är behöriga.

Grundskolelärare B sa att det var mycket mer pappersexercis än vad den denne hade förväntat sig. Detta har, enligt oss, att göra med att den intervjuade ej fått en klar bild av läraryrket genom sin lärarutbildning. Gymnasieläraren som intervjuades påpekade att det borde läggas mer vikt kring omnämmandet utav all den dokumentation som förekommer i läraryrket. Han nämner dock att man finns aspekter, såsom olika datorprogram som skall fyllas i, som utbildningen ej kan förbereda en på, då det kan variera från skola och kommun.

Dokumentationen används som enkla mallar för utomstående som till exempel politiker för att få en inblick i skolverksamheten. Detta ger enligt oss en felaktig bild utav skolan och personal. Enligt Liedman (2011) används betygen, som är en del av dokumentationen, som ett enkelt facit för kvalitetsmätningar utav politiker. Dokumentation kan ses från två olika infallsvinklar, det är en stadig grund att stå på när en lärare sätter betyg på en elev som de sedan snabbt och enkelt gå tillbaka till ifall om betyget skulle ifrågasättas. Den andra infallsvinkeln är att det är allt för tidskrävande, något som tar tid från pedagogisk verksamhet. Vi tror dock att nyutexaminerade lärare ser det som en trygghet, säkerhet och något att luta sig tillbaka på medan äldre mer rutinerade lärare anser att dokumentationen är till för skolans säkerhet. Vid analys av intervjutranskriberingarna fanns det inget som antydde på att de kände sig granskade eller att granskningen i sin helhet var något problem, utan det var själva kvantiteten av pappersexercisen. Det är helt klart en bra sak att ha dokumentationen som en säkerhet att luta sig tillbaka på men det måste finnas ett smidigare sätt att få den säkerheten mot samhället. Det är i grund och botten ett sätt att skydda sig själv mot missnöjda föräldrar och arbetsgivare. Det som behöver tillkomma är mer tid till att kunna genomföra allt detta. Förr behövdes inte all denna dokumentation då en lärare hade auktoritet men läraryrkets status har varit med om en degradering och det är en sak som Liedman nämner i sin bok: *Hets! En bok om skolan*.

Dokumentationen som uppstått har som Gustavsson (2009) nämner medfört att reformpedagogiken, där lärare ska ta tillvara på varje enskild individs motivation och

kunskaper, blivit lidande. Detta stämmer överens med vad vi fick fram genom våra empiriska intervjuer. Eftersom tiden inte finns till för att följa reformpedagogiken så är det lätt att fastna i förmedlingspedagogiken, där ses eleverna som likadana tomma kärl som ska fyllas. Det individuella fokus som krävs idag, där varje elevs unika behov ska fyllas, kommer då inte fram. Var ska all denna tid komma ifrån? Som vi ser det så borde klasserna minskas vilket kan förbättra förhållanden för lärarna och eleverna. Samtidigt kan vi ställa oss frågan ifall detta ökade arbete inte borde medföra ökad lön i och med att vi utbildas under en längre period och arbetsuppgifterna har blivit fler. Vi kan dra en parallell mellan en lärare och en sekreterare med tanke på all den dokumentationen.

5.7 Granskning och ekonomi

Som vi sagt innan så behövs det mer tid men var den tiden skall komma ifrån är fortfarande ett mysterium för oss. Från politikernas sida och enligt deras enkla statistik så borde tiden redan finnas där. Hur kan politikernas syn vara så skev jämfört med en lärares? Antagligen för att de aldrig är ute i fält och får insyn och insikt. De förlitar sig istället på siffror och statistik för att få en i efterhand konstruerad bild av verkligheten. Denna granskning och statistik har medfört den avprofessionalisering och degradering som läraryrket blivit utsatt för. Även dokumentation styrs till viss del av ekonomin. Vi har redan visat att det blivit en ökad dokumentation inom läraryrket men här kommer vi visa den ekonomiska faktorn inom det. Allt detta pappersarbete är en form av kvalitetsförsäkring för utomstående så som föräldrar och politiker. De vill ha valuta för sina pengar. Men den ökade tid som lärare får lägga på dokumentationen medför ännu mindre tid till eleverna och det förekommer att lärare måste ta av sin fritid för att hinna med.

Just nu är de flesta skolor kommunstyrda och de styr lite av pengatillförseln. Om vi återgått till att skolorna blivit statligt styrda, så hade kanske elevernas utbildning blivit bättre samtidigt som lärarprofessionen fått ett lyft och därmed deras lön också, då de innehar flera roller som till exempel sekreterare och lärare. Detta är även något som vår utbildningsminister Jan Björklund påpekat. Då hade alla skolor och elever fått samma jämna och goda kvalitet. (Liedman 2011). Eller så kanske lärare i dagens samhälle ska tänka på tanken om att bli privat lärare igen för att få upp sin lön. Kommunerna verkar då inte villiga till detta. Men är detta rimligt? Fortsätter läraryrket få samma behandling som nu, så kanske det inte finns tillräckligt med lärare i framtiden då det inte är tilltalande varken ekonomiskt eller statusmässigt.

Läraryrket som en gång varit ansett som ett kunskapsförmedlande yrket med auktoritet är nu på väg att klassas som barnpassning. Kanske har denna kritik mot läraryrket uppkommit just för att politiker vill spara pengar? Det är inte bara läraryrket som blivit attackerat med kritik utan även läkaryrket. Skillnaden mellan läkarna och lärarna är att de förstnämnda hittills klarat av att behålla sin status och auktoritet. Lärarna hade inte styrkan till det utan gled ner i en svacka som de nu försöker återhämta sig från, men denna process är långdragen och det kommer ta många år till innan yrket har återfått något av sin forna glans.

Trots allt detta fokus på ekonomin, så framgick det inte något från våra intervjuer som antydde på att ekonomin gjorde deras lärarroll komplex. Vi tror att detta har att göra med att nyexaminerade lärare tänker mer på all dokumentation och planering, samt de andra aspekterna såsom föräldramöte, utvecklingssamtal och konflikthantering, vilka de ej blivit förberedda inför. Vi tror att tankar kring det ekonomiska uppkommer när den nyexaminerade läraren fått några år på nacken och känner sig mer trygg gällande de vardagliga rutinerna. Först då flyttas perspektivet från egen organisation till skolans. Det framgick heller inte i intervjuerna, något angående att äldre lärare såg nyexaminerade lärare som en börda. Litteraturen framhäver att detta är en problematisk faktor då den nyexaminerade känner att de är i vägen och frågar alldeles för mycket.

6. Slutsats

Vi anser att om vi skall ta tag i konflikthantering och dess aspekter så borde vi få utbildning för just detta. Visst, det finns kuratorer och annan personal på skolan som skall ta hand om detta. Eleverna ska kunna vända sig till dem men oftast är det läraren som de känner sig trygga inför då det är denne de träffar på daglig basis. Efter att ha tagit del av både litteraturen och intervjuerna så anser vi att konflikthantering, mobbning, anti-mobbning och allt som rör dessa aspekter, borde vara obligatoriska moment eller kurser inom lärarutbildningen. Då detta är en så pass voluminös del utav lärarens vardag så borde det läggas betydligt större vikt på detta inom utbildningen. Vi har konstaterat i denna studien att ekonomin inte innehar en så betydande del som beskrevs i litteraturen. Vi trodde själva att ekonomin innebar ett hinder för den nyexaminerade men tydligen inte. Antagligen beror detta på att som nyexaminerade har man många andra aspekter, gällande sin egen organisering, som kommer i första hand. Först efter några år tillhörande erfarenheter då rutinen lagt sig till ro börjar läraren tänka på helheten. Vi kom också fram till att det läggs mycket tid på olika teoretiker och deras teorier inom pedagogiken. Dock används dessa ej så mycket utav de nyexaminerade eller mer rutinerade lärarna, utan dessa anses överflödiga. Tiden som läggs på dessa hade enligt oss och de intervjuade kunnat användas till t.ex. konflikthantering eller kurser gällande dokumentation. Nyexaminerade lärare anser sig oftast förberedda när det kommer till sin ämneskunskap och finner en trygghet i detta. Även om de var nöjda med den verksamhetsförlagda utbildningen så hade de gärna haft mer sammanhängande praktik. Det som de nyexaminerade kände sig minst förberedda på var den lavinartade dokumentation och pappersexercisen. Detta är något som de anser borde nämnas mer om under lärarutbildningen och hade gärna sett något delmoment kring detta så att de inte är ovetande när de väl möter lärarrollen. Som det är nu så intar en lärare andra roller såsom sekreterare fast att det står lärare på examensbeviset och anställningspapperna. Men den del som spelar absolut störst roll inom lärarrollen, för både nyexaminerade och mer erfarna, och genomsyrar hela läraryrkets vardag är tiden. I slutändan är det tiden som går in under alla de aspekter som vi gått igenom ovan. För att hinna med alla de olika saker som ingår i lärarrollen så behövs de mer tid. Var denna tid skall tas ifrån vet vi i nuläget inte men det är något framtiden får utvisa. Vi har belyst detta problem i denna studie och förhoppningsvis så löses detta komplexa problem

inom en snar framtid. Som student doppar man endast fingrarna på ytan och det är först när denne är färdigutbildad och fått jobb som individen dyker ner i havet och får ta del utav dess komplexa och ytterst tidskrävande värld.

Referenslista

- Alexandersson, Mikael (1994). "Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus" i Bengt Starrin och Per-Gunnar Svensson red. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur
- Arfwedson, Gerhard. 1994. *Nyare forskning om lärare*. Stockholm: HLS förlag
- Arfwedsson, Gerhard, Arfwedson, Gerd & Haglund, Stefan. 1992. *På väg mot katedern*. Falköping: Almqvist och Wiksell förlag.
- Arfwedsson, Gerhard, Arfwedson, Gerd. 1995. *Didaktik för lärare*. Stockholm: HLS förlag
- Bendtsen, M. 2012. *Nyutexaminerade språklärares syn på lärarutbildningen*.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40216/nyutexaminerade-spraklarares-syn-pa-lararutbildningen.pdf?sequence=1> 11-12-2013
- Carlgren, I & Marton, F. 2000. *Lärare av i morgon*. Kristianstads Boktryckeri AB
- Denscombe, Martyn. 2000. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Fransson, Göran & Morberg, Åsa (red.). 2001 *De första ljuva åren – lärares första tid i yrket*. Lund: Studentlitteratur.
- Gannerud, E, Rönnerman, K. *Att fånga lärares arbete I*. 2007. Nacka: Liber AB
- Gustavsson, Bernt. 2009. *Utbildningens förändrade villkor – nya perspektiv på kunskap, bildning och demokrati*. Stockholm: Liber
- Hall, Patrik (2013). *Pedagogiska Magasinet*, nr 1 Februari, s. 36-41.
- Hargreaves, Andy. 1998. *Läraren i det postmoderna samhället*. Lund: Studentlitteratur
- Kreuger, J, Kylén-Wengman, K. 2007. *Nyexaminerade lärares första tid i yrket- En studie om nyttan av lärarutbildningens teoretiska moment*. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:199199/FULLTEXT01.pdf> 11-12-2013
- Liedman, Sven-Eric. 2011. *Hets! En bok om skolan*. Falun: Albert Bonniers Förlag
- Linnér, Bengt & Westerberg, Boel. 2009. *Att skolas till lärare*. Lund: Studentlitteratur
- Tallberg Broman, I, Rubinstein Reich, Lena & Hägerström, J (2003), *Likvärdighet i en skola för alla: Historisk bakgrund och granskning*. Skolverket.

